

СТАНОВИЩЕ

за научните трудове и академичната дейност на гл. ас. д-р *Кристиян Русев Енчев*,
участник в конкурс за присъждане на
академичната длъжност „доцент”,

изготвено от проф. д.ф.н. Ангел С. Стефанов

Гл. ас. Кристиян Енчев е единствен участник в конкурс за присъждане на академичната длъжност „доцент” в професионално направление 2.3. *философия*, обявен от ИИОЗ към БАН за нуждите на секция „Логически системи и модели“ в Д В, бр. 3 от 10.01.2014 г.

Кандидатът участва в конкурса с монографията си *От интенционалност към интензионалност. Логическият път на виртуалисткия трансцендентализъм*, София: ИК „ИФИ-БАН“, 2009. Чрез тази монография Кристиян Енчев определено показва своята философска съпричастност към Кантовата трансцендентална традиция и по-специално към нейното съвременно българско измерение, известно като виртуалистски-трансцендентална метафизика на познанието, предложена и разработена за пръв път от Валентин Канавров. Интересно е да отбележа, че заглавието на монографията би могло да се инвертира, като акцентът отиде върху „*Логическият път на виртуалисткия трансцендентализъм*“, а подзаглавието стане „*от интенционалност към интензионалност*“. Защото последното пояснява философския път на виртуалисткия трансцендентализъм от присъщата интенционалност на чистата познавателната форма към възможността за изграждане на критически онтологии. Но като оставя настрана тази закачка, която е само случайна констатация, искам още в началото да подчертая, че авторът със своята монография изявява едно дълбоко и широко навлизане във виртуалистски-трансценденталната метафизика на познанието. Защо намирам, че това е така?

Кристиян Енчев навлиза дълбоко във виртуалисткия трансцендентализъм, защото открива и се съсредоточава върху различни негови детайли. Известно е, че става дума за една знаниево фундирана метафизика. Това е очертаване на недогматична метафизика от гледна точка на отмахване на всякаква онтологична предпоставеност, характерна за пред-Кантовата метафизическа традиция, като трансценденталното обосноваване на мисленето и знанието имат изначално метафизическо местостоеене (топологизиране). Това обстоятелство, наред с транс-обектността и предлогическия статус на чистата познавателна форма, синтезната роля на познавателните способности и единството на аперцепцията, са обгледани от автора чрез приближаване до различни техни дейности и схематизиращи детайли. В това отношение е твърде интересно предложението му за открояване на „метафоричен схематизъм“, разгледан от различни аспекти в пета и шеста глави от книгата. Тръгва се от смелото предложение за метафорично атрибутивно поле, което да облекчи проблема със съгласуването на нравствения закон със законите на теоретическата употреба на разума, пояснява се начинът на метафоричното конструиране, при което при липсата на схематизиран образ за предмет се прибегва до символ – например когато на хвърлен камък се гледа като на малка планета, и накрая се стига до извода, че Витгенщайновото „виждане като“ може да придобие в Кантов контекст ролята на метафорична схема, позволяваща „да се мисли повече“ в едно понятие (вж. с. 90). В детайли е разгледан проектът на Хинтика за определяне на степените на квантификационна дълбочина на атрибутивните конституенти на даден свят в логическия смисъл на думата, подбуден формално от една трансцендентална Кантова евристика. Съвсем точно К. Енчев посочва обаче, че виртуалната импликация на Хинтика не е поставена изцяло в трансцендентално-виртуалистски контекст, което би означавало „знаниево обосноваване на всяко логическо свързване въобще преди всяка негова конюнктивна верига като насоченост спрямо възможна предметност“ (с. 107). Детайлно, макар и кратко като обем заради синтезирания си характер, е представеното критично отношение спрямо схващането на Куайн

относно стимулационната синонимия като условие за превод, поради осмислянето на стимулите само като нещо външно дадено.

В монографията си К. Енчев демонстрира навлизане във виртуалисткия трансцендентализъм и във впечатляваща широта. Той борави с лекота с конкретни епистемологически и логически постановки на различни групи от автори, чиито мнения и позиции могат да послужат като аргумент или илюстрация на неговата собствена интенция във всеки отделен параграф на монографията. Този аргументативен размах обаче ми дава и повод за единствената ми критична бележка към начина на списване на авторското изследване. Тя не е насочена към прецизността и уместността на позоваванията, които са безспорен свидетел за рядко срещано компетентно и добросъвестно позоваване. За разлика от твърде често срещаните случаи на обширно цитиране и преразказване на чужди текстове, К. Енчев се позовава съвсем точно и лапидарно единствено на отделни конкретни твърдения. Това обаче затруднява съдържателното асимилиране на собствените му послания, освен ако читателят не е добре осведомен за цялостните концепции на цитираните автори, голяма част от които са ключови имена във философията на двадесети век, но чиито специализирани текстове рядко се познават в детайли от четящата публика.

К. Енчев е представил и списък с тринадест избрани от него публикации, които свидетелстват за неговия траен интерес към теми и проблеми, разработени в разгледаната монография. Сроден е тематичният кръг, който е обект и на друга негова монография: *Логика и социални критически онтологии*. София: ИК „Св. Иван Рилски“, 2010. Тези негови публикации са получили 12 цитирания в реферираното списание „Философски алтернативи“, както и в специализирани философски сборници. Бил е участник с доклади в пет международни конференции и школи.

Освен неговото значимо авторско присъствие трябва да се отбележи, че К. Енчев има и *завидна експертна дейност*. Непременно бих искал да посоча

изготвянето на именован и предметен показалец към трето издание на български език на „Критика на чистия разум“ с обем на показалеца 90 печатни страници, съгласно договор № 53И/2013 с Академично издателство „Марин Дринов“. Бил е консултант на превода на “The Cambridge Dictionary of Philosophy, Ed. 2, edited by Robert Audi. Cambridge University Press, 1995. Български превод: Стойчев, Вл. 2009. *Философски речник*. Книгоиздателска къща “Труд”, София, ISBN 978-954-528-929-3. Той има също рецензентска, съставителска и редакторска дейност.

Приемам посочените приноси в специално изготвената справка.

Нямам съвместни публикации с кандидата.

След всичко казано до тук ще гласувам убедено с „ДА“ за предложението на Кристиян Русев Енчев да му бъде присъдена академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 2.3. *Философия*.

София, 10.04.2014 г.

Подпис:

(Проф. дфн Ангел С. Стефанов)